

EIROPAS DEKLARĀCIJA PAR VELOBRAUKŠANU

#EUGreenDeal

EIROPAS DEKLARĀCIJA PAR VELOBRAUKŠANU

**Komisijas piedāvājums Eiropas
Deklarācijai par riteņbraukšanu
uz Eiropas Parlamentu un Padomi**

Eiropas Parlaments, Padome un Eiropas Komisija svinīgi pasludina šo vienoto Deklarāciju par velobraukšanu.

Preambula

Tā kā:

- (1) Transports ir būtisks sociālajā iekļaušanā un ekonomikas attīstībā, darba vietu radīšanā un tādu pamatpakalpojumu piekļūstamības veicināšanā kā nodarbinātība, izglītība, veselības aizsardzība un aprūpe. Taču tas ir ievērojams siltumnīcefekta gāzu un gaisa un ūdens piesārņojuma un trokšņa avots. Nopietna problēma transporta sistēmu efektivitātei joprojām ir sastrēgumi, kas arī mazina skarto teritoriju apdzīvojamību un dārgi izmaksā sabiedrībai un tautsaimniecībai.
- (2) Ilgtspējīgiem pārvietošanās veidiem ir būtiska nozīme ES klimata, nulles piesārņojuma un energoefektivitātes mērķu sasniegšanā. To vidū velobraukšana ir viena no ilgtspējīgākajiem, veselīgākajiem un efektīvākajiem, un tai ir ievērojams potenciāls atbalstīt pilsētas transporta dekarbonizāciju un palīdzēt saskaņā ar Eiropas Klimata aktu¹ sasniegt visas ES mērķi līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu neto emisiju vismaz par 55 % salīdzinājumā ar 1990. gadu un līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti. Tā mums arī palīdzēs virzīties uz nulles piesārņojuma mērķi², dodot papildu ieguvumu citās jomās. Velobraukšanas tālākai attīstīšanai ir īpaša nozīme Eiropas pilsētās mūsu klimata mērķu veidā.
- (3) Velobraukšana aptver plašu un dinamisku ar cilvēka muskuļu spēku darbināmu transportlīdzekļu klāstu, ieskaitot velosipēdus dažādiem apvidiem, kravas velosipēdus, velosipēdus bērnu vadāšanai, invalīdu velosipēdus, trīsriteņus, gulriteņus, velomobiļus, tandēmus, elektrovelosipēdus, ātrgaitas pedoelektriskos velosipēdus un velopiekābes. Tie atbilst plašam transporta un mobilitātes vajadzību lokam, un tiem ir vajadzīga pienācīga infrastruktūra. Kravas velosipēdu u. tml. ietekmē pilsētās aug velobraukšanas nozīme preču izvadāšanā, sevišķi paku piegādē un iepērkoties. Lai pilnīgi izmantotu velobraukšanas potenciālu, velobraukšanas politikai jāatspoguļo šī daudzveidība.
- (4) Lai pilnīgi atraisītu velobraukšanas potenciālu, tā pienācīgi jāaplūko pilsētmobilitātes politikā visos pārvaldes un finansēšanas līmeņos, satiksmes plānošanā, izpratnes veicināšanā, vietas atvēlēšanā, drošības noteikumos un adekvātā infrastruktūrā, ieskaitot īpašu uzmanību invalīdiem un cilvēkiem ar ierobežotu pārvietošanās spēju. Piemēram, ES ilgtspējīgas pilsētu mobilitātes plānošanas koncepcijā³ galvenā uzmanība pievērsta aktīvai mobilitātei, ieskaitot velobraukšanu. Par velobraukšanas atbalsta pasākumiem ir jāziņo atbilstoši valsts enerģētikas un klimata plāna dekarbonizācijas pīlāram, un tie ir pienācīgi jāņem vērā “Apvāršņa Eiropas” plānos līdz 2030. gadam panākt 100 klimatneitrālu viedpilsētu pastāvēšanu.
- (5) Velobraukšana uzlabo sociālo iekļautību, uzlabojot cilvēku fizisko un garīgo veselību un labsajūtu. Tā ir mērena fiziska aktivitāte, kas mazina mazkustīga dzīvesveida

---

¹ [Eiropas Parlamenta un Padomes Regula \(ES\) 2021/1119 \(2021. gada 30. jūnijs\), ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas \(EK\) Nr. 401/2009 un \(ES\) 2018/1999 \(“Eiropas Klimata akts”\)](#).

COM(2020) 789.

² 8. vidiskās rīcības programma (Lēmums (ES) 2022/591) aicina Komisiju, dalībvalstis, reģionu un pašvaldību iestādes un attiecīgi ieinteresētās personas stiprināt videi labvēlīgus stimulus un Savienības, valstu, reģionu un pašvaldību līmenī pakāpeniski atcelt videi kaitīgas – sevišķi degizraktenū – subsīdijas.

³ Komisijas Ieteikums (ES) 2023/550 (2023. gada 8. marts) par valsts atbalsta programmām ilgtspējīgas pilsētmobilitātes plānošanai.

izraisītu veselības apdraudējumu un pāragras nāves gadījumu skaitu. Divriteņi ar elektropiedziņu (elektrodīvriteņi, pedoelektriskie dīvriteņi) kļūst arvien populārāki un ļauj cilvēkiem nobraukt lielāku gabalu, apmierināt ģimeņu un mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) pārvietošanās un pārvadāšanas vajadzības un aptvert papildu grupas, kā vecus ļaudis, invalīdus un cilvēkus ar ierobežotu pārvietošanās spēju.

- (6) Lielāka un drošāka veloinfrastruktūra visā ES ir būtiska, lai velobraukšanā iesaistītu vairāk cilvēku gan pilsētas un lauku teritorijās, gan satiksmē starp tām. Labāka veloinfrastruktūra dos labumu arī citiem līdzekļiem, piemēram, mikromobilitātes risinājumiem.
- (7) Velobraukšanai paredzēts pašvaldības, valsts un Eiropas līmeņa finansējums ir vajadzīgs, lai sasniegtu mērķi velobraukšanā iesaistīt vairāk cilvēku. Pienācīgs ieguldījumu apmērs ir velobraukšanas apstākļu būtiskas uzlabošanās un infrastruktūras uzturēšanas priekšnoteikums.
- (8) Drošums ir priekšnoteikums cilvēku mudināšanai uz velobraukšanu, sevišķi grupām, kuras vēl vilcinās – to vidū ir daudzas sievietes, bērni un veci ļaudis. Papildus drošākai infrastruktūrai, kā nodalītiem veloceļiem un apsargātām stāvvietām, gan velobraukšanai, gan motorizētajiem transportlīdzekļiem un autovadītājiem, kuriem ar velosipēdistiem ir kopīga brauktuve, ir jāpiemēro visi t. s. “drošas sistēmas pieejas” elementi. Tajā ietilpst drošs ātrums, droša ceļu izmantošanu un droši transportlīdzekļi, kurus balsta stingra satiksmes noteikumu īstenošana. Izstrādājot velojoslu standartus, paaugstinātos jaunā veloinfrastruktūrā ieprojektētais drošums. Apmācība un izglītība, piemēram, skolā, var palīdzēt veicināt drošu velobraukšanu.
- (9) Eiropas veloindustrija ir pasaules mēroga novatore un līdere, kā arī svarīga un augoša tautsaimniecības nozare. Pašlaik tajā ir vairāk nekā 1000 MVU⁴ un darbs 1 miljonam cilvēku, bet tās potenciāls ir daudz lielāks.
- (10) Velobraukšana ir arī ilgtspējīga tūrisma galvenā sekmētāja, kas veicina savienojamību lauku un pilsētas teritorijās un starp tām, sevišķi – apvienojumā ar vilcieniem, autobusiem un citiem transportlīdzekļiem radot multimodālas mobilitātes pakalpojumus. Tas dod taustāmu labumu vietējai ekonomikai, sevišķi MVU.
- (11) ES trūkst konsekventas velobraukšanas datu vākšanas. Tas ietekmē optimālo ieguldījumu izvēli transportā un jau veikto pasākumu efektivitātes izvērtēšanu.
- (12) Gaidāms, ka šajā deklarācijā iekļautie principi palīdzēs sasniegt ES klimata un vides mērķrādītājus, to vidū Nulles piesārņojuma rīcības plānu⁵ un citus Eiropas zaļā kursa mērķus, Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģiju⁶ un jauno ES pilsētmobilitātes satvaru⁷.
- (13) 2023. gada februārī Eiropas Parlaments pieņēma rezolūciju par ES velotransporta stratēģijas izstrādi⁸. 2022. gadā sešas ES dalībvalstis sagatavoja Eiropas Velobraukšanas deklarāciju, ko nu jau parakstījušas lielākā daļa dalībvalstu⁹.

---

⁴ Galvenokārt velosipēdu apkope un labošana, mazumtirdzniecība u. c.

⁵ Komisijas paziņojums “Ceļš uz veselīgu planētu itin visiem. ES Gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns”, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0400&qid=1623311742827>

⁶ COM(2020) 789.

⁷ COM(2021) 811 final.

⁸ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0058_EN.html

⁹ <https://www.benelux.int/fr/publication/european-cycling-declaration/>

- (14) Šajā deklarācijā ietvertu principu popularizēšana un īstenošana ir politiska Savienības apņemšanās. Savienība atbild par šīs deklarācijas īstenošanu sadarbībā ar savām dalībvalstīm to piekritības robežās un pilnīgā atbilstībā Savienības tiesību normām.

Deklarācija par velobraukšanu

Mums ir mērķis Eiropas Savienībā pilnīgi atraisīt velobraukšanas potenciālu. Šajā deklarācijā velobraukšana tiek atzīta par vienu no ilgtspējīgākajiem, pieejamākajiem un iekļaujošākajiem, lētākajiem un veselīgākajiem pārvietošanās un rekreācijas veidiem un tiek atzīta tās būtiskā nozīme Eiropas sabiedrībā un ekonomikā. Deklarācijai jākalpo par stratēģisku ceļrādi pastāvošai un turpmākai politikai un iniciatīvām, kas attiecas uz velobraukšanu.

Tāpēc paziņojam:

I nodaļa. Velopolitikas izstrāde un stiprināšana

ES un tās dalībvalstīm kopā ar reģionu un pašvaldību iestādēm ir svarīga loma velobraukšanas paplašināšanas atbalstīšanā.

Apņemamies:

1. izstrādāt, pieņemt un stiprināt velobraukšanas politiku un stratēģiju visos attiecīgos pārvaldes līmeņos;
2. veikt šīs velobraukšanas politikas un stratēģijas iespējami drīzai īstenošanai nepieciešamus pasākumus;
3. prioritārizēt velobraukšanas pasākumus ilgtspējīgas pilsētmobilitātes plānošanā, arī plašākā satiksmes zonā ārpus pašvaldību robežām;
4. mudināt uzņēmumus, organizācijas un iestādes velobraukšanu veicināt ar tādām mobilitātes pārvaldības shēmām kā stimulēšana ar velosipēdu braukt uz darbu, darba elektrovelosipēdu nodrošināšana, piemērotas velostāvvietas un veloiekārtas un velopiegādes pakalpojumu izmantošana;
5. velobraukšanu kā veselīgu pārvietošanās vai rekreācijas veidu sekmēt ar izpratnes vairošanu, veicināšanas kampaņām, spēju attīstīšanu un aktīvas mobilitātes speciālistu apmācību, arī attiecīgos starptautiskos forumos.

II nodaļa. Iekļaujošas, lētas un veselīgas mobilitātes veicināšana

Ikvienam, ieskaitot cilvēkus ar invaliditāti vai ierobežotu pārvietošanās spēju, neatkarīgi no vecuma un dzimuma jābūt piekļuvei mobilitātei, un velobraukšana var dot būtisku ieguldījumu, to nodrošinot. Velobraukšanai arī jābūt pa kabatai neatkarīgi no ienākumu apmēra, un tā jāveicina tādēļ, ka tā uzlabo garīgo un fizisko veselību.

Apņemamies:

6. paplašināt velobraukšanu, lai veicinātu sociālu iekļaušanu, īpašu uzmanību pievēršot sieviešu, bērnu, vecu ļaužu un mazaizsargātu un marģinalizētu grupu vajadzībām;
7. veikt pasākumus, kas velobraukšanu dara vieglāk pieejamu cilvēkiem ar invaliditāti vai ierobežotu pārvietošanās spēju;
8. veikt pasākumus, kas veicina vecu ļaužu aktīvu pārvietošanos un līdz ar to aktivitāti vecumdienās;

9. nodrošināt mērķtiecīgu apmācību velobraukšanā, sevišķi bērniem un mazaizsargātām un marģinalizētām grupām;
10. atzīmēt iespēju dalībvalstīm piemērot ar Padomes Direktīvu (ES) 2022/542¹⁰ ieviesto pazemināto PVN likmi velosipēdu un elektrovelosipēdu piegādei, īrei un labošanai, lai tās varētu atļauties vairāk cilvēku.

III nodaļa. Veidot vairāk labas veloinfrastruktūras

Plašākas velobraukšanas veicināšanā būtiska ir velobraukšanas infrastruktūras kvalitātes, kvantitātes, nepārtrauktības un pievilcības uzlabošana.

Apņemamies:

11. visā Eiropā ievērojami paplašināt drošu un saskanīgu velobraukšanas infrastruktūru;
12. izstrādāt un izmantot ES norādījumus par kvalitātes prasību standartiem, kas attiecas uz mazaizsargātiem satiksmes dalībniekiem, ieskaitot velosipēdistus, saskaņā ar Direktīvu (ES) 2019/1936 par ceļu infrastruktūras drošības pārvaldību¹¹;
13. atvēlēt pietiekamu vietu velosipēdistiem un citiem mazaizsargātiem satiksmes dalībniekiem, lai paaugstinātu drošumu, sevišķi – veloceliņus iespēju robežās fiziski nodalot no motorizētas satiksmes;
14. strādāt tā, lai pilsētās veidotos saskanīgs velotīkls un uzlabotos savienojamība starp piepilsētas un lauku teritorijām un pilsētu centriem, ieskaitot velošejas;
15. nodrošināt drošu un aizsargātu velostāvvietu ierīkošanu pilsētas un lauku teritorijās, dzelzceļa stacijās un autoostās un mobilitātes centros;
16. atbalstīt elektrovelosipēdu uzlādes punktu ierīkošanu pilsētplānošanā un velosipēdu stāvvietās gan ēkās, gan pie tām.

IV nodaļa. Paplašināt ieguldīšanu un radīt velobraukšanai labvēlīgus apstākļus

Ir vajadzīgi prāvāki ieguldījumi, kas atraisītu velobraukšanas potenciālu.

Apņemamies:

17. sagādāt tehnisku atbalstu, fondus un finanses, kas palīdzētu izstrādāt un īstenot velobraukšanas stratēģiju un ar velobraukšanu saistītus ieguldījumus; tas ietver pieejamo ES instrumentu, sevišķi Sociālā klimata fonda, Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda, Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai, Tehniskā atbalsta instrumenta¹² un Atveseļošanas un noturības mehānisma, izmantošanu velobraukšanas pasākumu atbalstīšanā;
18. velobraukšanu atspoguļot visu pārvaldes līmeņu ieguldījumos¹³;

---

¹⁰ Padomes Direktīva (ES) 2022/542 (2022. gada 5. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2006/112/EK un Direktīvu (ES) 2020/285 attiecībā uz pievienotās vērtības nodokļa likmēm (OV L 107, 6.4.2022., 1.–12. lpp.).

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1936 (2019. gada 23. oktobris), ar ko groza Direktīvu 2008/96/EK par ceļu infrastruktūras drošības pārvaldību (OV L 305, 26.11.2019., 1.–16. lpp.).

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/240 (2021. gada 10. februāris), ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu [EUR-Lex - 32021R0240 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

¹³ Arī valstu enerģētikas un klimata plānos (ieviesti ar Regulu (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību).

V nodaļa. Ceļu satiksmes drošuma un drošības uzlabošana

Ikvienam jāvar braukt ar velosipēdu droši un aizsargāti.

Aņņemamies:

19. strādāt tā, lai īstenotos “nulle līmenis”¹⁴ (līdz 2050. gadam panākt, ka vairs neviens neiet bojā satiksmes negadījumos), arī attiecībā uz mazaizsargātiem satiksmes dalībniekiem, un līdz 2030. gadam saskaņā ar Valletas deklarāciju¹⁵ sasniegt starpmērķi bojāejas gadījumu un smagu traumu skaitu samazināt par 50 %;
20. panākt satiksmes drošības noteikumu un tiesību aktu izpildi, lai nodrošinātu dažādu transportlīdzekļu līdzāspastāvēšanu, koncentrējoties uz velosipēdistu un citu mazaizsargātu satiksmes dalībnieku aizsardzību;
21. nodrošināt, ka noteikumi par drošības prasībām, ko piemēro elektroversipēdiem, ir būtiski un veicina to ieviešanu;
22. uzlabot drošību sabiedriskajās velosipēdu stāvvietās (ieskaitot velosipēdu koplietošanas un multimodālos centrus) un pastiprināt pūliņus novērst velosipēdu zagšanu;
23. stiprināt velomācību, arī izglītojot bērnus un jauniešus braukšanā, un satiksmes drošības izpratnes veicināšanas kampaņas, sevišķi par lielākajām briesmām velobraucējiem, un atbalstīt velosipēdu un elektroversipēdu drošu izmantošanu, kā arī vadītāju apmācībā pievērsties mazaizsargāto satiksmes dalībnieku drošības jautājumiem.

VI nodaļa. Kvalitatīvas zaļās nodarbinātības un pasaules klases Eiropas veloindustrijas attīstības atbalstīšana

Velobraukšanas plašāka izmantošana nozīmē kvalitatīvāku vietējo nodarbinātību un nāk par labu ES ekonomikai un veloindustrijai, kā arī veicina ES industriālās stratēģijas mērķu sasniegšanu.

Aņņemamies:

24. radīt apstākļus, kuros Eiropā paplašinātos plaša sortimenta velosipēdu (ieskaitot elektroversipēdus, pedoelektriskos velosipēdus, invalīdu velosipēdus) un to detaļu ražošana, ieskaitot piekļuvi izejmateriāliem un iekārtām un pasaules mērogā vienādu konkurences apstākļu uzturēšanu, izmantojot esošos ES tirdzniecības aizsardzības instrumentus;
25. atbalstīt velopakalpojumu nozari, ieskaitot sociālekonomiskas struktūras un velosipēdu aprites izmantošanu (atkalizmantošana, labošana un izīrēšana);
26. radīt labvēlīgus apstākļus kvalitatīvas nodarbinātības un velokopu stimulēšanai, arī velotūrismā, lai ievērojami palielinātu ar velosipēdu saistītu kvalitatīvu darba vietu skaitu, atbalstītu MVU un uzlabotu attiecīgās prasmes un arodapmācību;
27. padarīt nozari pievilcīgāku un radīt iespēju ievērojamai pārnākšanai citā darbā no saskarnozarēm;
28. atzīt Eiropas velonozari par partneri mobilitātes sistēmā, lai velonozarē stiprinātu noturību, ilgtspēju, apritīgumu un digitalizāciju;

¹⁴ https://road-safety.transport.ec.europa.eu/index_en

¹⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9994-2017-INIT/lv/pdf>

29. atbalstīt velopakalpojumus, piemēram, velosipēdu koplietošanu un veloloģistiku, sevišķi pilsētās, arī stiprinot veloloģistikas integrāciju loģistikas sistēmā.

VII nodaļa. Multimodalitātes un velotūrisma atbalstīšana

Velobraukšanai jābūt svarīgai lomai multimodālās savienojamības un tūrisma uzlabošanā, sevišķi apvienojumā ar vilcieniem, autobusiem un citu veidu transportlīdzekļiem, gan pilsētās, gan laukos.

Apņemamies:

30. veicināt un īstenot multimodālus risinājumus pilsētā, piepilsētā un laukos, kā arī tālākos braucienos, palielinot sinerģiju starp velobraukšanu un citiem pārvietošanās veidiem, piemēram, radot iespēju autobusos un vilcienos pārvadāt vairāk velosipēdu un sagādājot drošākas un labāk apsargātas velosipēdu stāvvietas stacijās un mobilitātes centros;
31. atbalstīt velosipēdu koplietošanas shēmas kā risinājumu nokļūšanai līdz sabiedriskajam transportam un atpakaļ;
32. radīt labvēlīgus apstākļus velobraukšanai kā ilgtspējīga rekreācijas un tūrisma līdzekļa atbalstīšanai.

VIII nodaļa. Uzlabot velobraukšanas datu vākšanu

Velobraukšanas dati visā ES ir jāvāc vienādi, lai nodrošinātu efektīvu šajā deklarācijā ietvertu principu un saistību īstenošanas uzraudzību.

Apņemamies:

33. uzraudzīt savu saistību īstenošanu;
34. radīt iespēju pastāvīgi mērīt sasniegumus velobraukšanas izmantošanā ES, iedibinot visas ES atskaites punktus, arī attiecībā uz veloinfrastruktūras un velopakalpojumu attālumu, tīkla blīvumu, kvalitāti un pieejamību vairāku veidu lietotājiem, velobraukšanas īpatsvaru visā transporta un mobilitātes darbībā un smagu traumu un bojāgājušo skaitu velobraucēju vidū;
35. izstrādāt saskaņotus rādītājus, kas attiecas uz velobraukšanu Eiropas Transporta tīkla (TEN-T) pilsētmezglos;
36. veidot statistiku par velobraukšanu un tās infrastruktūru pašvaldības, valsts un ES līmenī, aptverot dalībvalstu un "Eurostat" sadarbību velobraukšanas datu vākšanā.